

**УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ**

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовао Комисију:

На основу члана 127 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду и члана 128 Закона о високом образовању, Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду на седници одржаној 26. октобра 2022. године донело је одлуку да се именује Комисија за оцену докторске дисертације коју је мср Гордана Владисављевић предала под насловом *„Мултимодална семиотичка анализа аудио-визуелног дискурса намењеног деци у функцији формирања родних идентитета деце“*.

2. Састав Комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан Комисије запослен:

1. др Ана Кузмановић Јовановић, редовна професорка, Шпански језик, Универзитет у Београду, Филолошки факултет (од 9. 6. 2021), председница Комисије;
2. др Драгослава Мићовић, ванредна професорка, Енглески језик, Криминалистичко-полицијски универзитет у Београду (од 31. 12. 2020.), чланица Комисије;
3. др Драган Станојевић, доцент, Социологија, Универзитет у Београду, Филозофски факултет (од 2016), члан Комисије;

II. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме:
Гордана, Јован, Владисављевић
2. Датум рођења, општина, република:
29.11.1983, Сремска Митровица, Република Србија
3. Датум одбране, место и назив мастер тезе:
2.10.2009, Филолошки факултет Универзитета у Београду, *„Word Order Errors in Adult Serbian EFL Learners: A Case Study“*
4. Научна област из које је стечено академско звање master:
Енглески језик и књижевност

Гордана (Јован) Владисављевић је рођена 29.11.1983. године у Сремској Митровици где је завршила основну школу и природно-математички смер гимназије „Иво Лола Рибар“. Основне студије на Катедри за англистику Филолошког факултета у Београду уписала је 2002. а завршила 2006. године са просечном оценом 9,35. Мастер академске студије је

завршила 2009. године такође на Катедри за англистику Филолошког факултета Универзитета у Београду са просечном оценом 9,50. Током студирања је била стипендисткиња Министарства просвете. Од 2007. до 2013. године радила је као професорка енглеског језика на Институту за стране језике АД у Београду. Од 2013. године ради на Универзитету Edisons у Сремској Каменици у звању предметног наставника за ужу научну област Енглески језик. Области њеног научног интересовања су социолингвистика, критичка социолингвистика, примењена лингвистика, родне студије и критичка анализа дискурса. До сада је објавила више оригиналних научних и стручних радова у домаћим часописима и учествовала на конференцијама и семинарима у земљи. Од 2001. године чланица је удружења MENSA а од 2005. године чланица је Удружења наставника енглеског језика – ELTA. Током 2014. и 2015. године била је стипендисткиња амбасаде САД у Србији на програму усавршавања професора енглеског језика E-Teacher Scholarship Program. Говори енглески језик и служи се немачким и италијанским језиком. Удата је и мајка је троје деце.

III. НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Мултимодална семиотичка анализа аудио-визуелног дискурса намењеног деци у функцији формирања родних идентитета деце

IV. ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација Гордане Владисављевић обухвата 225 страна а сам рад је организован у седам поглавља: 1. *Увод* (1-7); 2. *Теоријски оквир* (8-23); 3. *Методолошки приступ* (24-35); 4. *Анализа корпуса* (36-158); 5. *Емпијско истраживање: фокус групе* (159-174); 6. *Дискусија резултата* (175-181); 7. *Закључци и препоруке за даља истраживања* (182–188). Поглавља су систематично рашчлањена на велики број потпоглавља, чиме је структура рада додатно учвршћена, а читање рада олакшано. Поред поменутих поглавља рад садржи и *Прилоге* (196-208), *Листу табела* (209) и *Листу илустрација* (210-211). У оквиру докторске дисертације дат је приказ укупно 9 (девет) табела и 84 (осамдесет и четири) илустрације. Рад садржи библиографију од 181 јединице као и *Биографију ауторке*, *Изјаву о ауторству*, *Изјаву о истовестности штампане и електронске верзије докторског рада* и *Изјаву о коришћењу*.

1. У првом поглављу дисертације (*Увод*) дате су опште назнаке о раду и рад је позициониран у оквиру социолингвистике. Даље је у оквиру појединачних потпоглавља првог поглавља дефинисана тема докторске дисертације као и предмет истраживања, јасно су дефинисани циљеви и основне претпоставке истраживања и дефинисана је структура дисертације.
2. Друго поглавље дисертације (*Теоријски оквир*) даје опсежан теоријски оквир који се ослања на област родних студија, изучавања дискурса и изучавања идентитета, нарочито родног идентитета. Ауторка је дефинисала кључне концепте којима се у раду бавила (род и дискурс) правећи при том детаљан осврт на Теорију социјалне семиотике која је управо полазиште са ког се дискурс посматра у оквиру ове докторске дисертације. Поред тога, јасно и детаљно је дефинисан појам идентитета уопште и конкретно родног идентитета и то на конструктивистички начин који

одговара постструктуралистичком односу социолингвистике и родних студија према категорији рода.

3. Треће поглавље дисертације (*Методолошки приступ*) бави се дефинисањем методолошког приступа коришћеног у оквиру ове докторске дисертације. Методолошки приступ обради ове теме није јединствен него се састоји из три различите методе анализе: мултимодалне семиотичке анализе, фокусгрупне анализе и критичке анализе дискурса. Ауторка је јасно и прецизно дефинисала сваку од тих метода као и сврху њихове употребе у оквиру ове конкретне докторске дисертације.
4. Четврто поглавље дисертације (*Анализа корпуса*) представља први део емпиријског истраживања које се односи на анализу корпуса. У оквиру овог поглавља ауторка је прво јасно представила начин одређивања корпуса а затим дала његову детаљну мултимодалну семиотичку анализу. Анализа је дата у три потпоглавља од којих се свако односи на једну претходно дефинисану узрасну категорије деце којима је анализирани корпус намењен. Спроведеном мултимодалном семиотичком анализом анализирани су језик и слика као модалитети комуникације, док је у сврху овакве анализе коришћен програм *Photos* који је укључен у пакет програма Windows 10 оперативног система. Четврто поглавље се завршава дискусијом резултата претходно извршене мултимодалне семиотичке анализе при чему је јасно назначен значај извршене анализе и добијених резултата.
5. Пето поглавље дисертације (*Емпиријско истраживање: фокус групе*) представља други део емпиријског истраживања и приказује фокусгрупно истраживање међу децом три јасно дефинисане узрасне категорије у комбинацији са критичком анализом дискурса. Фокусгрупно истраживање је јасно и детаљно приказано у три потпоглавља у којима је ауторка дефинисала карактеристике сваке од фокус група, начин њиховог организовања, начин спровођења фокусгрупног интервјуа и сврху употребе ове врсте методолошког поступка. Након сваког од ових потпоглавља следи потпоглавље са критичком анализом дискурса интервјуа са састанака сваке од три фокус групе. Ова анализа служи првенствено доношењу закључака везано за језичке манифестације стереотипних или нестереотипних родних идентитета испитаника и испитаница у свакој од три наведене узрасне категорије деце. Пето поглавље је заокружено дискусијом резултата анализе фокусгрупних интервјуа.
6. Шесто поглавље дисертације (*Дискусија резултата*) представља сумирање резултата оба дела емпиријског истраживања. Након кратког прегледа спроведених истраживања ауторка даје анализу добијених резултата са посебним фокусом на повлачење паралели између различитих делова истраживања у оквиру ове докторске дисертације. Као крајњи резултат, постављене су узрочно-последичне везе између приказа родних стереотипа у анализираном корпусу у првом делу истраживања у оквиру поглавља 5. и манифестације родних стереотипа у дискурсу деце анализираном у другом делу истраживања у оквиру поглавља 6.
7. Седмо поглавље дисертације (*Закључци и препоруке за даља истраживања*) представља финални део дисертације у коме је ауторка на својеврстан начин заокружила тему коју је истраживала. На почетку овог поглавља ауторка даје рекапитулацију целог истраживања спроведеног у оквиру ове докторске дисертације. Још једном су укратко представљена оба дела емпиријског истраживања, као и дискусија добијених резултата са посебним освртом на закључна разматрања која повлаче паралеле између појединачних делова истраживања. Након тога, ауторка се

осврнула и на уочена ограничења ове докторске дисертације. Коначно, на самом крају овог поглавља, ауторка је дала смернице за евентуална даља истраживања која би отклонила поменута ограничења, али и проширила поље истраживања како би феномен који се у оквиру ове докторске дисертације изучавао био сагледан што свеобухватније.

V. ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација Гордане Владисављевић је савесно и зрело урађен рад, чврсте и логичне структуре, писан на основу одличног познавања релевантне литературе, али и са способношћу за њену критичку процену. Ауторка смислено повезује идеје које су одлично теоријско утемељене дајући при том зрелу аргументацију засновану на критичком промишљању. Због тога овај рад представља допринос домаћој науци.

Кандидаткиња је у оквиру ове докторске дисертације уложила значајан труд да оформи свеобухватан корпус аудио-визуелног дискурса намењеног деци водећи се широким оквиром ранијих истраживања како би формирала критеријуме за одабир корпуса, али и лично спроведеним интервјуом међу референтним испитаницама и испитаницима како би оформљени корпус заиста имао неопходну релевантност. Корпус је класификован на основу узрасних категорија деце којима је намењен, при чему је ауторка водила рачуна и о критеријуму гледаности који има изузетан значај када је у питању одређивање утицаја било ког медијског садржаја на било који аспект друштвеног живота. Након формирања корпуса исти је детаљно анализиран и то из два различита угла. Први угао анализе се односи на мултимодалну семиотичку анализу два модалитета комуникације у оквиру аудио-визуелног дискурса, док се други угао анализе односи на критичку анализу дискурса фокусгрупних интервјуа заснованих на формираном корпусу. Овај корпус до сада није класификован и анализиран на овај начин у оквиру лингвистичких истраживања на нашем подручју.

Вредност истраживања представља и избор теме која се у оквиру ове докторске дисертације истражује. Бављење темом родних стереотипа у дискурсу и језичких родних идеологија које се налазе у основи друштвеног, а самим тим и говорног понашања и обликују друштвене односе унутар одређене говорне заједнице изузетно је значајно са аспекта критичке социolingвистике јер упућује на значај утицаја идеологија уопште, а у овом конкретном случају језичких родних идеологија како на друштвену организацију тако и на формирање идентитета припадника и припадница конкретне говорне заједнице. Резултати анализе указују на социolingвистичка знања, циљеве и очекивања који говоре о односу језика и друштва што помаже у разумевању и тумачењу друштвено конструисаних образаца мишљења и понашања.

Поред тога, кандидаткиња је дала свој допринос домаћој науци и кроз методолошки приступ теми коју је обрађивала. Сагледавање предмета истраживања из више углова и са становишта више научних дисциплина које су смислено повезане у интердисциплинарни приступ теми представља додатну иновативност овог рада. Вишеструком анализом и поређењем добијених резултата уз смислену, зрелу и на чврстом теоријском оквиру утемељену аргументацију, ауторка је дала одговор не само на питање *шта* потенцијално има утицај на развој родних стереотипа у дискурсу деце него и на питање *како* се такав утицај заиста и манифестује кроз дискурс. Оваква истраживања скрећу пажњу на потенцијал дубљег разумевања језика и друштва кроз сарадњу различитих дисциплина и субдисциплина.

VI. СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Владисављевић, Г. (2018). Утицај родних стереотипа на формирање категорија кроз призму теорије прототипа. *Језици и културе у времену и простору*, VII(1), 207-220. ISBN 978-86-6065-475-7. UD К 316.648.2:305

Владисављевић, Г. (2018). Деконструкција родних стереотипа у цртаним филмовима за децу: *Пена Прасе. Наслеђе*, 39, 133-150. ISSN 1820-1768

Владисављевић, Г. (2015). Методолошки приступи у проучавању односа рода и језика – критички осврт. *Наслеђе*, 33, 135-149. ISSN 1820-1768

VII. ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Резултати истраживања овог трансдисциплинарног рада који почива на постулатима критичке социолингвистике, истакли су могуће тачке укрштања језика и друштва и пружили потпуније схватање језичких и друштвених феномена и њихове међусобне зависности. Истраживање представља допринос бољем разумевању односа дискурса, језичких родних идеологија и формирања језичких родних идентитета припадника и припадница једне говорне заједнице. Бавећи се међузависним односом језика и рода онако како се тај однос ствара и манифестује код деце од најранијег развојног доба до адолесцентског узраста, ауторка ове докторске дисертације закључује да се језичке идеологије манифестују кроз готово све аспекте изучавања односа језика и друштва. Сходно томе, тема односа језика и рода којом се бави ова докторска дисертација постаје од изузетног значаја за лингвистичка истраживања уопште, а нарочито за трансдисциплинарни приступ изучавању језика у оквирима једне интердисциплинарне, критичке гране лингвистике каква је социолингвистика.

Спроведено истраживање у оквиру ове докторске дисертације грана се у два дела. У првом делу ауторка се бави анализом садржаја који потенцијално утичу на формирање родних идентитета деце док се у другом бави језичком манифестацијом родних идентитета деце којима су претходно анализирани садржаји намењени. Како је ауторка истраживање поставила као трансдисциплинарно и с обзиром на то да је оно састављено из више делова, тако су и постављени циљеви и основне претпоставке истраживања вишеструки. На основу релевантне литературе која се тиче теоријског оквира истраживања, прва хипотеза истраживања се односи на то да су медијски садржаји намењени деци заправо аудио-визуелни дискурс који обилује родним стереотипима и то тако да су ти стереотипи бројнији и израженији у садржајима намењеним старијим развојним добима (средњем и адолесцентском) у односу на млађу развојну доб. На основу релевантних теорија учења на прву се надовезује и друга хипотеза истраживања која претпоставља да дискурс деце одражава владајуће родне идеологије у друштву, те да ће родни стереотипи кроз језик бити јасно изражени у групама деце средњег и адолесцентског развојног доба у односу на слабије изражене или чак непостојеће стереотипе у дискурсу деце млађег развојног доба. Овако конструисаним истраживањем ауторка не само да описује шта потенцијално има утицаја на развој родних стереотипа у дискурсу деце него и одговара на питање како се такав утицај заиста и манифестује кроз дискурс. Потврђивањем како прве тако и друге хипотезе након

спроведених истраживања, закључак који ауторка доноси јесте да је анализиран медијски садржај намењен деци аудио-визуелни дискурс који обилује родним стереотипима и то тако да њихов проценат приказивања расте са порастом старости оне категорије деце којој је тај садржај намењен, као и да дискурс деце одражава владајуће родне идеологије и то тако да су родни стереотипи изражени у дискурсу деце средњег и адолесцентског развојног доба у односу на слабије изражене или чак непостојеће стереотипе у дискурсу деце млађег развојног доба. Најзначајније од свега, повлачењем паралеле између ове две потврђене хипотезе ауторка закључује да се види узрочно-последична веза између приказивања родних стереотипа у медијском дискурсу и манифестације тих стереотипа у дискурсу деце којима је тај конкретан медијски садржај намењен.

Резултати ове докторске дисертације значајни су и у сегменту у ком имплицирају могућа даља истраживања ове теме. Ауторка закључује да би свако истраживање које би повукло паралелу и поставило узрочно-последичне везе између манифестације родних стереотипа у одређеном друштвеном контексту (нпр. у породичном дискурсу у разговору између родитеља и деце) и манифестације родних стереотипа у дискурсу деце, било од изузетне важности као комплементарно истраживање овој докторској дисертацији. Поред тога, закључак ауторке је и да је потребно спровести даља истраживања како би се дефинисала разлика у приказивању мушких и женских стереотипних родних идентитета као и у манифестацији родних стереотипа везаних за мушкарце односно за жене. Коначно, ауторка закључује да би истраживање спроведено у оквиру ове докторске дисертације могло имплицирати даља истраживања у области медија која би у научно-истраживачком смислу подстакла повезивање истраживања која се односе на медијски садржај и лингвистичких истраживања.

VIII. ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Кандидаткиња Гордана Владисављевић је у свом докторском раду обрадила значајну и занимљиву тему која је до сада врло мало истраживана у области социолингвистике у српској академској средини. Иако се однос језика и рода у последњих неколико деценија све интензивније изучава у оквиру социолингвистичких истраживања, трансдисциплинаран приступ овој теми какав је дат у докторској дисертацији Гордане Владисављевић је јединствен. Резултати докторског рада на тему *Мултимодална семиотичка анализа аудио-визуелног дискурса намењеног деци у функцији формирања родних идентитета деце* дају одговоре на истраживачка питања која је ауторка поставила на почетку свог истраживања, а која се тичу идентификовања међузависног односа језика и рода онако како се тај однос ствара и манифестује код деце од најранијег развојног доба до адолесцентског узраста. На тај начин ауторка изводи закључке о повезаности дискурса, језичких родних идеологија и формирања идентитета говорника и говорница. Кандидаткиња је веома зрело и детаљно приступила анализи користећи квалитативну методологију мултимодалне семиотичке анализе и критичке анализе дискурса и показујући способности формулисања стечених сазнања и формирања јасних, научно заснованих, закључака и ставова. Резултате свог истраживања је протумачила на релевантан и убедљив начин, а приказала их прегледно и систематично. Захваљујући оваквим резултатима истраживања и закључцима ова докторска дисертација се позитивно оцењује као вишеструко значајна за социолингвистичка истраживања на нашем подручју.

IX. ПРЕДЛОГ

Комисија препознаје вредност истрајног и прилежног рада кандидаткиње Гордане Владисављевић и предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да рукопис под насловом *Мултимодална семиотичка анализа аудио-визуелног дискурса намењеног деци у функцији формирања родних идентитета деце* прихвати као докторски рад који испуњава услове предвиђене законом, а да кандидаткињу Гордану Владисављевић позове на усмену одбрану.

У Београду, 8. новембра 2022. године

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

Др Ана Кузмановић Јовановић, редовна професорка
Универзитет у Београду, Филолошки факултет

Др Драгослава Мићовић, ванредна професорка
Криминалистичко-полицијски универзитет у Београду

Др Драган Станојевић, доцент
Универзитет у Београду, Филозофски факултет